

Escriure Antropologia a la Universitat

GUIES PER ESCRIURE EN DISCIPLINES ESPECÍFIQUES

1 Què es l'antropologia social i cultural?

L'antropologia social i cultural és l'estudi científic de la societat i de les cultures humanes. Se centra en "allò que ens fa humans" (vegeu [la declaració de l'Associació Americana d'Antropologia](#)), tant en els punts en comú entre les cultures humanes de tot el món com en les característiques úniques que distingeixen les societats i els grups socials.

Situada a la cruïlla entre les humanitats i les ciències socials, l'antropologia social i cultural cobreix una àmplia gamma de temes, de les economies del regal dels pobladors de les illes Trobriand a la circulació de les cures en famílies transnacionals, dels mons líquids dels banquers d'inversió de Wall Street als mons espirituals dels mongols del nord, del hacktivisme a l'activisme contra el *fracking*, i de la poesia femenina beduïna a Bollywood i les bandes de música. El que uneix l'antropologia en temes tan divergents és la mirada, les teories i els mètodes.

Un dels trets distintius de l'antropologia és el treball de camp, conegut com a **etnografia**. Els investigadors se submergeixen en una comunitat o grup per observar-ne la vida quotidiana, inclosos l'organització social, els rituals, les normes, els valors, les pràctiques i els comportaments. Normalment això s'aconsegueix amb observació participant a llarg termini, entrevistes no estructurades i mètodes complementaris. Per fer un treball de camp rigorós cal generar confiança amb els membres de la comunitat, seguir escrupolosament l'ètica de la recerca, ser reflexiu sobre el paper d'un mateix en la recerca i mantenir un diàleg continu entre les expectatives teòriques i les observacions.

Per fer un treball de camp rigorós cal generar confiança amb els membres de la comunitat, seguir escrupolosament l'ètica de la recerca, ser reflexiu sobre el paper d'un mateix en la recerca i mantenir un diàleg continu entre les expectatives teòriques i les observacions.

2 Característiques generals de l'escriptura en antropologia social

L'escriptura és una activitat clau per als antropòlegs socials. L'observació etnogràfica es basa en les descripcions precises i detallades que fan els investigadors de les seves observacions i experiències, és a dir, en les notes de camp. Això vol dir que els etnògrafs han de ser capaços d'organitzar tots els aspectes rellevants de les seves observacions, perquè aquestes notes de camp es converteixen en la seva font principal de dades.

L'escriptura també és clau per a l'anàlisi de dades qualitatives, en què l'anar i tornar entre l'escriptura i les dades dona forma als resultats. A més, cal transmetre les conclusions de la recerca a públics diversos, com ara altres antropòlegs, estudiants, comunitat científica, participants en la recerca, institucions finançadores i societat en general.

Finalment, l'escriptura és fonamental per obtenir fons de recerca i ensenyar la disciplina als estudiants.

Com que l'antropologia és principalment "una disciplina de paraules" (segons Margaret Mead (1995). *Visual anthropology in a discipline of words*. A: Paul Hockings (ed.), *Principles of Visual Anthropology* (p. 3-10). De Gruyter), els antropòlegs fan servir una àmplia gamma de registres lingüístics en funció de la finalitat i del públic de cada tipus de text. Els textos adreçats a un públic general han de ser accessibles i atractius, mentre que els textos destinats a acadèmics solen ser més complexos i especialitzats, amb una terminologia molt específica. A les sol·licituds de finançament s'adopten tècniques d'escriptura persuasiva, a més de les típiques dels textos especialitzats. En els diaris de treball de camp no cal seguir un estil en particular, sempre que siguin precisos amb els fets que s'hi descriuen. En canvi, a les monografies es poden emprar registres literaris per evocar el context i transmetre experiències i cultures de manera més eficaç a algú que mai no ha estat membre d'una determinada comunitat.

Malgrat l'àmplia gamma de registres lingüístics, els textos antropològics tenen diverses característiques generals pròpies de la disciplina.

En primer lloc, molts textos antropològics es basen en l'**evidència empírica**, recollida a través de l'observació participant, entrevistes semiestructurades, grups de discussió i altres mètodes, principalment qualitius. La dependència d'aquest tipus de dades significa que cada argument ha d'anar acompanyat d'exemples específics del treball de camp que l'il·lustrin. L'argumentació estructurada de manera lògica ha d'estar connectada clarament amb les dades presentades i les conclusions.

En segon lloc, els investigadors de totes les disciplines han de ser transparents sobre com es van recollir les dades. No obstant això, una peculiaritat de l'observació etnogràfica és que els investigadors són els principals participants en la recollida de dades, de manera que la seva participació activa en les activitats diàries de la comunitat observada fa que no siguin una eina neutral. Les seves característiques personals poden influir en els tipus d'observacions fetes. Per exemple, una dona que estudia els banquers d'inversió de Wall Street pot fer observacions completament diferents de les d'un home que estudia les mateixes persones, fins i tot si han rebut exactament la mateixa formació i tenen la mateixa pregunta de recerca. Aquest col·lectiu fortament masculinitzat pot comportar-se de manera diferent cap a un home que cap a una dona, obrir-se sobre temes diferents a cada investigador o proporcionar un accés diferencial a determinats espais per a homes o dones. En conseqüència, un investigador i una investigadora poden observar parts

diferents de la seva realitat social. Per tant, una característica de l'escriptura antropològica és la **reflexió**: reflexionar sobre l'impacte que tenen les característiques d'un investigador en el procés de recerca i en els resultats obtinguts.

En tercer lloc, s'espera que els antropòlegs contextualitzin completament l'evidència empírica i la situïn en el seu context històric i cultural. La **contextualització** ajuda els lectors a entendre com han d'interpretar les troballes i quines implicacions tenen. En particular, els antropòlegs volen entendre els comportaments, les actituds, les creences i els valors dins del context de la cultura en la qual van sorgir aquests trets, en lloc de jutjar-los des de la perspectiva de la seva pròpia cultura. Per a poder-ho fer, han de descriure el context amb detall.

En quart lloc, i en relació amb el punt anterior, els antropòlegs s'esforcen per emprar **un llenguatge sensible i respectuós culturalment**. Això implica evitar estereotips, suposicions esbiaixades i qualsevol forma de llenguatge discriminatori o ofensiu pel que fa al gènere, l'orientació sexual, la raça, l'ètnia, l'edat, la classe socioeconòmica, la salut física i mental, l'aparença o altres característiques. Les guies de llenguatge inclusiu poden ser útils per garantir que la llengua utilitzada sigui respectuosa.

Per exemple, una dona que estudia els banquers d'inversió de Wall Street pot fer observacions completament diferents de les d'un home que estudia les mateixes persones, fins i tot si han rebut exactament la mateixa formació i tenen la mateixa pregunta de recerca.

3 Tipus de textos escrits més habituals en antropologia social i cultural

Un dels textos més comuns en antropologia és el diari de **treball de camp**, que és el registre escrit i privat de tot el que un investigador observa en una comunitat i que creu que és rellevant per a la seva recerca. Normalment no es publica. Els etnògrafs prenen notes ràpides en una llibreta o al telèfon mentre estan al camp per no oblidar-se de fets significatius, petits detalls com noms o declaracions precises. Un cop estan sols, elaboren les notes de camp d'aquell dia i les transformen en una entrada completa del diari de treball de camp, alhora que recorden més detalls de la jornada. En aquest punt, reconstrueixen l'ordre lògic dels esdeveniments, descriuen activitats i persones, observen les converses escoltades, les converses que l'investigador va mantenir-hi i

l'entorn on van tenir lloc aquestes interaccions. A més, sovint comenten les seves pròpies reaccions als fets, com ara consternació o sorpresa, així com suposicions i preguntes sorgides durant el treball de camp o mentre escrivien el diari. Aquestes reflexions serveixen per orientar les seves observacions els següents dies de treball de camp. El diari de treball de camp constitueix la base per a l'anàlisi i les publicacions.

Un segon tipus de text habitual, i que és el gènere central de l'escriptura en antropologia social, són les **etnografies**. El terme etnografia es refereix tant al tipus de recerca empírica a través de l'observació immersiva en una comunitat com al relat escrit dels resultats d'aquesta recerca per a un públic, generalment en forma de llibre. La qualitat de les etnografies depèn en gran mesura de la riquesa del diari de camp, que és la seva "matèria prima", a més de l'anàlisi d'aquest material i la contextualització que se'n fa.

L'estil d'escriptura de les etnografies ha evolucionat al llarg dels anys, des d'un estil realista fins als estils confessionals i impressionistes (John van Maanen (2011). *Tales from the field. On writing ethnography*. University of Chicago Press.) Temps enrere, la majoria de les etnografies tenien un *estil realista*, el qual retrata una comunitat amb naturalitat i autoritat. Per exemple, en la seva etnografia (Larissa A. de Lomnitz (1975). *Cómo sobreviven los marginados*. Siglo Veintiuno Editores), Larissa de Lomnitz va escriure una llarga descripció de les rutines de la vida quotidiana en un barri mexicà que començaven així:

A Cerrada del Cóndor el dia comença a les sis del matí, quan molts homes i dones van a treballar. A poc a poc, la resta del veïnat es desperta, i cap a les nou del matí, les dones que no han marxat es troben en plena activitat (p. 43).

Com il·lustra aquest fragment, l'etnògraf tendeix a estar absent en el text i utilitza la tercera persona per descriure una escena. Amb tot, és fàcil que es descriuï una realitat des d'un punt de vista occidental, que se suggereix com a "objectiu". Els treballs posteriors van adoptar un *estil confessional*, que intenta desmitificar el treball dels etnògrafs donant-los un paper actiu i una veu en el text. Els etnògrafs que adopten aquest estil combinen relats realistes amb narracions en primera persona per explicar les seves tries, dubtes, decisions i suposicions al lector. Per exemple, en un text etnogràfic sobre els agents de policia, John van Maanen va escriure:

Amb el fet de permetre'm identificar-me tan de prop amb els agents de patrulla, vaig fer una tria deliberada sobre les dades que recopilaria. El meu aïllament autoimposat cap als gestors de l'organització i cap a altres territoris dels interessos policials va suposar un biaix molt clar en el meu estudi a favor de les perspectives dels policies que estan al carrer (p. 88).

I continuava explicant al lector per què va decidir fer-ho així. El fragment mostra que l'antropòleg està present en el text, la qual cosa transmet millor la naturalesa de la

recerca antropològica. Finalment, l'estil *impressionista* intenta situar el lector en un món desconegut, i per tant fa un ús més gran de la caracterització i l'escriptura creativa de no ficció per evocar un sentit del lloc, de la gent i dels esdeveniments. Un exemple d'aquest estil es pot trobar en l'impactant llibre de Jason de León sobre els migrants que creuen la frontera sense autorització (Jason de León (2015). *The land of open graves: Living and dying on the migrant trail*. University of California Press), on descriu la seva arribada al refugi per a migrants Juan Bosco:

Puc sentir la televisió de la cuina des del carrer mentre m'apropo a Juan Bosco. És la versió mexicana d'*America's Funniest Home Videos* a un volum dolorosament fort. Abans i tot de posar-hi els peus, només per l'olor ja puc afirmar que en Pato hi cuina el seu suculent arròs amb mongetes (p. 163).

El comentari sobre el que hi ha a la televisió potser no ajuda els lectors a entendre el tema del llibre, però els situa a l'escena i els ajuda a imaginar d'una manera molt vívida una situació i obtenir una comprensió molt més gran del context.

Tal com es veu en aquestes cites, els antropòlegs sovint fan més comprensibles les etnografies incloent-hi "vinyetes etnogràfiques", és a dir, fragments concrets del seu treball de camp i de les entrevistes. Aquestes vinyetes proporcionen evidències de les observacions que condueixen a la formulació d'hipòtesis o teories i generen una consciència de la naturalesa construïda del text. També evoquen un sentit de lloc i el caràcter de la gent, la qual cosa permet als lectors "ser allà". A més, la inclusió dels diàlegs observats al text hi introdueix la multivocalitat, i permet escoltar directament diverses veus, amb les seves diferents perspectives i maneres de ser. Això enriqueix la comprensió dels lectors sobre els temes que s'estudien.

Un tercer tipus de text destacat en antropologia és l'**article de revista científica**. Algunes de les revistes d'antropologia amb més impacte a escala internacional són *Annual Review of Anthropology*, *Current Anthropology*, *American Anthropologist* i *Human Nature*. A Catalunya, *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia* és coneguda en el camp de la recerca antropològica. A més a més, els antropòlegs publiquen habitualment en revistes interdisciplinàries rellevants per a les seves àrees temàtiques, com ara *Ethnography*, *Social Networks*, *Journal of Peasant Studies* o *Ethnic and Racial Studies*. Els articles de revista solen seguir un format més predeterminat que les monografies etnogràfiques: l'estructura d'article més comuna comença amb una introducció del tema i la rellevància que té, normalment un marc teòric, una anàlisi o una contextualització més profunda, la pregunta de recerca, una descripció de la metodologia, els resultats i una conclusió o discussió. L'estil és formal i objectiu i la tria de les paraules és precisa. No obstant això, en antropologia els escriptors sovint incorporen vinyetes etnogràfiques als seus escrits. Una vinyeta etnogràfica també pot ser un gran inici per a un article, per atraure el lector cap al tema abans de passar als aspectes més formals de l'article.

En quart lloc, els antropòlegs solen publicar **articles d'antropologia oberts o compromesos** en mitjans de comunicació convencionals. Si bé molts científics valoren arribar a un públic més enllà de la seva disciplina, els antropòlegs en particular ho prioritzen a causa de l'enfocament únic de la disciplina en les cultures humanes i la justícia social. Sovint senten que tenen la responsabilitat de fer servir els seus coneixements per al bé general i advocar contra la injustícia. Els articles en revistes digitals com *SAPIENS*, els articles d'opinió amb un vessant antropològic sobre temes contemporanis en revistes i diaris i els apunts en blogs aporten una visió i una perspectiva antropològiques a un públic més ampli, i mostren les seves implicacions pràctiques. Aquests textos han de ser molt accessibles i explicar conceptes complexos de manera senzilla i directa, de manera que cal evitar l'argot acadèmic. Sovint, els autors empren tècniques narratives per a aquests textos, com ara anècdotes i metàfores, per atraure els lectors i fer que la informació presentada sigui més identificable. Si és possible, fan servir expressions vives (com ara “sobtar” o “recolzar”) en lloc d'abstractes (com “hipotèticament” o “especificitat”) (vegeu Helen Sword (2012). *Stylish academic writing*. Harvard University Press). Les fotos sovint il·lustren el missatge clau.

A banda d'aquests quatre tipus de text, els antropòlegs escriuen una gran varietat d'altres textos, com ara treballs de màster i tesis doctorals, sol·licituds de finançament, ressenyes de llibres d'antropologia, llibres de text per a estudiants, informes de recerca i escrits de *feedback* per als participants. En alguns casos, fins i tot s'aventuren en la ficció i la poesia. La millor manera d'entendre com s'escriuen aquests diferents textos és llegir-ne força i de ben diversos.

4 Convencions de l'escriptura en antropologia social i cultural

Cites d'entrevistes

En antropologia sovint es fan servir cites directes d'entrevistes o treballs de camp per proporcionar evidències o il·lustrar arguments. Les cites més curtes del discurs d'una persona es poden incrustar al text entre cometes, mentre que les cites més llargues solen presentar-se com a cites en bloc, sagnades sota el text, seguides del nom, pseudònim o identificació del participant de la recerca entre parèntesis.

Si la cita conté parts que no són gaire rellevants (per exemple, repeticions o paraules buides), es poden substituir per una el·lipsi per indicar la part que s'ha eliminat. D'altra banda, allò que va dir un entrevistat es pot descriure amb les paraules de l'autor, de manera que quedi resumit.

Les consideracions ètiques sovint impliquen salvaguardar l'anonimat dels participants substituint-ne els noms reals per pseudònims, que s'han d'utilitzar de manera coherent en tot el text, i ometent informació o trets lingüístics identificables. Per exemple, si un

participant que es diu Pau Ferrer explica: “El meu avi viu al final del carrer Roser d’Olot, a la casa on va créixer la meva mare”, l’investigador ho podria indicar així:

El meu avi viu (...) a Olot, a la casa on va créixer la meva mare. (Miquel)

Amb l’ús del pseudònim “Miquel” per a tots els extractes relacionats amb aquest participant, i altres pseudònims per a altres participants, l’investigador pot proporcionar informació sobre la diversitat de fonts en el text.

Les consideracions ètiques sovint impliquen salvaguardar l’anonimat dels participants substituint-ne els noms reals per pseudònims, que s’han d’utilitzar de manera coherent en tot el text, i ometent informació o trets lingüístics identificables.

Per assegurar la transparència en el procés de recerca cal indicar si els noms s’han substituït per pseudònims. Si les entrevistes s’han fet en un idioma diferent del que es fa servir en el text, cal esmentar que les cites s’han traduït, així com qualsevol problema de traducció que pugui afectar-ne la interpretació. A més, si les cites no es presenten literalment, sinó que s’han editat perquè siguin més clares o més breus, cal fer-ho constar.

Elements visuals

Molts textos d’antropologia inclouen fotos, mapes, diagrames de parentiu, gràfics o altres figures. Es recomana fer servir aquests elements només si tenen un propòsit clar en l’argumentació. Les figures han de tenir una alta resolució, s’han de numerar consecutivament (per exemple, “Figura 1”) i han de dur subtítols descriptius clars. Les figures es numeren per separat de les taules, de manera que els textos on n’hi ha de les dues hi pot haver una Taula 1 i una Figura 1. Les notes a sota la figura o el títol (que va a la part inferior) poden proporcionar més informació que permeti als lectors entendre la figura sense consultar el text. Cada figura s’ha d’analitzar dins del text per assegurar que afegeix valor a l’argument. Per tant, totes les figures s’han de referenciar dins del text (per exemple, “(vegeu la Figura 1)”).

És important destacar que les imatges, els mapes i els gràfics fets per altres persones poden estar subjectes a llicències, tant en si mateixos o a través de les revistes que els van publicar. Així, doncs, només es poden utilitzar en textos nous si la llicència ho permet i en les condicions que estipula la llicència. Els investigadors també poden cercar

alternatives sense llicència. També cal esmentar la font de les figures que no es basen en la recerca presentada.

Molts textos d'antropologia inclouen fotos, mapes, diagrames de parentiu, gràfics o altres figures. Es recomana fer servir aquests elements només si tenen un propòsit clar en l'argumentació.

Referències bibliogràfiques

Tots els arguments s'han de sustentar en proves empíriques o en una font bibliogràfica que doni suport a aquest punt. Per citar la font, s'insereix una referència al cos del text, normalment amb el nom de l'autor o autors i l'any de publicació entre parèntesis (per exemple, "(González, 2024)"). Quan hi ha diverses referències seguides se separen amb punt i coma. Al final del text (abans dels annexos), s'insereix una llista de referències amb les dades de totes les obres citades, ordenades alfabèticament. La secció amb la llista de referències normalment té com a títol Bibliografia o Referències bibliogràfiques.

Les revistes antropològiques segueixen diferents guies d'estil de referència, com el Chicago Manual of Style (utilitzat per l'American Anthropological Association), l'estil APA (de l'American Psychological Association) o una guia d'estil pròpia, que s'actualitzen periòdicament. Cada guia d'estil indica si s'han d'escriure els noms o les inicials dels autors, si l'any s'ha d'indicar entre parèntesis, etc. Les revistes acadèmiques normalment demanen als autors que les seves referències bibliogràfiques segueixen el format marcat a la guia d'estil de referència que indiquen als seus webs, amb les directrius més actuals. Un programari de gestió de referències com Zotero o Mendeley pot ajudar a organitzar i formatar les referències segons els estils més utilitzats i a garantir-ne la coherència en tot el text.

5 Obres i webs d'interès en escriure antropologia social i cultural

1. BECKER, Howard (2013). *Manual de escritura para científicos sociales. Cómo empezar y terminar una tesis, un libro o un artículo*. Buenos Aires: Editorial Siglo XXI.

El llibre de Becker, que s'ha traduït a diferents idiomes, proporciona informació sobre com estructurar i escriure textos de ciències socials amb un estil molt accessible.

2. BOELLSTORFF, Tom (2008). “**How to Get an Article Accepted at American Anthropologist (or Anywhere)**” [en línia]. *American Anthropologist*.
 [https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1548-1433.2008.00034.x]

Aquest breu article de Tom Boellstorff, editor de la revista *American Anthropologist*, ofereix cinc consells per publicar un article en aquesta revista o en altres revistes antropològiques o interdisciplinàries.
3. BOELLSTORFF, Tom (2010). “**How to Get an Article Accepted at American Anthropologist (or Anywhere), Part 2**” [en línia]. *American Anthropologist*.
 [https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1548-1433.2010.01244.x]

Aquest article, continuador de l'article de Boellstorff de 2008, ofereix cinc consells més per aconseguir que un article de recerca sigui acceptat en una revista antropològica de prestigi.
4. EMERSON, Robert M.; FRETZ, Rachel I.; SHAW, Linda L. (2011 [1995]). *Writing Ethnographic Fieldnotes*, Second Edition. University of Chicago Press.

Les notes de camp són fonamentals per a aquesta disciplina, i aquest llibre explica què s'ha d'escriure i com escriure-ho.
5. GHODSEE, Kristen (2016). *From Notes to Narrative: Writing Ethnographies That Everyone Can Read*. The University of Chicago Press.

Aquest petit llibre de Kristen Ghodsee és una autèntica joia. Explica com incorporar detalls etnogràfics, teories, imatges, diàlegs i a un mateix a les etnografies, descriure llocs i esdeveniments i mantenir una escriptura clara i ordenada.
6. NARAYAN, Kirin (2012). *Alive in the Writing: Crafting Ethnography in the Company of Chekhov*. The University of Chicago Press.

Kirin Narayan es basa en el llibre de no ficció *Sakhalin Island*, escrit per Anton Txékhov, per explicar com descriure de manera creativa llocs i persones, inserir veus i connectar l'autor amb el text. També ofereix una sèrie d'exercicis.
7. WOLF, Margery (1992). *A thrice told tale. Feminism, postmodernism, and ethnographic responsibility*. Stanford University Press.

Margery Wolf presenta tres textos diferents basats en el seu treball de camp a Taiwan per mostrar que els mateixos esdeveniments es poden explicar i interpretar de manera diferent: les notes de camp, un article en una revista científica i una ficció.

8. *SAPIENS. Public Writing Training: A Digital Booklet for Your Publishing Journey.*
[<https://www.sapiens.org/training/introduction/>]

La revista digital *SAPIENS*, que té com a objectiu apropar el coneixement antropològic a un públic més general, ofereix un recurs de formació en línia gratuït que ajuda els escriptors a presentar el seu article de divulgació a aquesta revista (o en d'altres) i crear una gran història.

9. *Guia de comunicació inclusiva per construir un món més igualitari.* Ajuntament de Barcelona. [<https://ajuntament.barcelona.cat/guia-comunicacio-inclusiva/>]

Aquesta guia lingüística inclusiva ajuda a abordar diferents poblacions i temes amb sensibilitat i respecte.

Servei de Llengües (UAB), Serveis Lingüístics (UB), Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach - Servei d'Aprenentatge i Innovació Docent (UdG), Institut de Llengües (UdL), Serveis Lingüístics (UVic - UCC)

Coordinació: Virgínia Castillo, Enric Serra (UAB)
Autoria de la guia en anglès: Miranda Jessica Lubers
Adaptació al català: Francesc Galera

Aquest projecte ha rebut un ajut Interlingua de la Generalitat de Catalunya.

Data d'edició: gener de 2025

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Creative Commons Reconeixement No Comercial Sense Obra Derivada 4.0. Podeu reproduir-la per a usos no comercials de forma sencera i fent-ne constar la font: Servei de Llengües (Universitat Autònoma de Barcelona), Serveis Lingüístics (Universitat de Barcelona), Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach - Servei d'Aprenentatge i Innovació Docent (Universitat de Girona), Institut de Llengües (Universitat de Lleida), Serveis Lingüístics (Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya).

Aquesta guia segueix criteris d'accessibilitat (amb assessorament del grup Adaptabit i de Mireia Ribera).